

LANA HUDEČEK, MILICA MIHALJEVIĆ i DINKA PASINI*

Radionica na Croaticumu – provjera strukture modula za strance *Hrvatskoga mrežnog rječnika – Mrežnika²*

Stranci koji uče hrvatski jezik i koriste se pritom jednojezičnim rječnicima imaju drukčije potrebe od izvornih govornika hrvatskoga jezika. Čak i česte riječi iz našega svakodnevnog života poput *tata*, *otac*, *kći*, *sin* i *obitelj* neizvornomu su govorniku morfološki vrlo zahtjevne (treba ga upozoriti da se imenica *tata* sklanja po *a*-sklonidbi, kao imenica ženskoga roda, da pri sklonidbi imenice *otac* dolazi do gubljenja suglasnika *t* i nepostojanoga *a*, da su oblici imenice *kći* nepravilni (GDVLI *kćeri*, *A kćer*), da imenica *sin* ima dugu množinu, da je imenica *obitelj* ženskoga roda i da se sklanja po *i*-sklonidbi). U vezi s imenicom *kći* neizvorne govornike hrvatskoga jezika treba upozoriti i na to da joj se u standardnome jeziku daje prednost pred imenicom *kćerka*, koja pripada razgovornomu stilu.

U sklopu projekta Hrvatske zaklade za znanost *Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik* izrađuje se jednojezični normativni mrežni rječnik hrvatskoga jezika. Uz osnovni modul od 10 000 natuknica te modul za učenike od 3000 natuknica izrađuje se i modul od 1000 rječničkih jedinica namijenjen osobama koje uče hrvatski kao drugi i strani jezik, a o tome je u siječnju ove godine organizirana radionica na Croaticumu – Centru za hrvatski kao drugi i strani jezik Odsjeka za kroatistiku Filozofskoga fakulteta u Zagrebu. Radionicu su vodile Lana Hudeček, Milica Mihaljević i Dinka Pasini, koja je zadužena za izradu modula za strance jer ima gotovo dvadesetogodišnje nastavno iskustvo u poučavanju neizvornih govornika hrvatskoga jezika. Na njoj je sudjelovala skupina studenata, izvornih govornika engleskoga, španjolskoga, njemačkoga, talijanskoga, švedskoga, korejskoga, poljskoga, ruskoga i ukrajinskoga, koja pohađa Jezične vježbe IV (usporedivo sa stupnjem B2 prema ZEROJ-u). U prvome dijelu radionice studenti su trebali odgovoriti na dva pitanja. Prvo je pitanje bilo kojim se jednojezičnim rječnicima koriste pri učenju, a drugo što im u tim rječnicima nedostaje. Cilj je bio doznati koje su konkretne potrebe budućih korisnika *Mrežnikova* modula za strance. Većina se njih koristi *Hrvatskim jezičnim portalom* (<http://hjp.znanje.hr/>), a kad žele razumjeti žargonizme i kolokvijalizme, rado zaviruju na stranice *Žargonauta* (<http://www.zargonaut.com/>). U uvodnome razgovoru istaknuli su da im, u tim rječnicima nedostaju neki oblici, osobito

* Dinka Pasini viša je lektorica na Croaticumu – Centru za hrvatski kao drugi i strani jezik Odsjeka za kroatistiku Filozofskoga fakulteta u Zagrebu.

² Rad je izrađen na istraživačkome projektu *Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik* (IP-2016-06-2141), koji u cijelosti financira Hrvatska zaklada za znanost i koji se provodi na ustanovi nositelju projekta Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

glagolski (prez. *slati*; *šaljem*, *šalju*), podatci o vidskim parnjacima te podatci o prefigiranim glagolima, npr. *izračunati*, *obračunati* (*se*), *preračunati* (*se*), *uračunati*, *proračunati*, *zaračunati* (uz glagol *računati*) jer su i sami zaključili „da je hrvatski glagolski jezik”. Od rječnika očekuju preglednost i praktičnost, izgovor te označeno mjesto naglaska u riječima, vidske i mocijske parnjake, mnoštvo primjera, sinonime i antonime, sveze te frazeme.

Voditeljice radionice pripremile su prezentaciju u kojoj su predstavile projekt *Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik* s osobitim obzirom na modul za osobe koje uče hrvatski kao drugi i strani jezik. Na radionici je pozornost usmjerena na tri vrste riječi: imenice, glagole i pridjeve.

Analiza obrade imenica pokazala je da rječnička natuknica osim izgovora i mjesta naglaska treba sadržavati cjelovitu sklonidbu u jednini i množini te mocijski parnjak, značenje, primjere, sinonime, antonime, sveze i frazeme. Polaznici Croaticuma osobito vrijednima smatraju posebne napomene (gramatičke, pragmatičke (osobito one koje se odnose na kulturne specifičnosti), stilske i savjetničke), i to uz riječi svih vrsta.

Analiza obrade glagola pokazala je da neizvorni govornici najviše poteškoća imaju s prezentom glagola koji se pojavljuje u stotinjak morfoloških oblika, pa zahtijevaju navođenje prvoga lica jednine i trećega lica množine prezenta svakoga glagola. Isto tako, uz glagolske natuknice u modulu za strance navodit će se vidski parnjak (i uz svršeni i uz nesvršeni glagol) s uputnicom na nekoliko prefigiranih glagola s pomacima u značenju, čija će značenja korisnici moći provjeriti u osnovnome modulu.

Stranci nisu imali posebnih zahtjeva za obradu pridjevske rječničke natuknice, osim navođenja svih triju rodova te pravopisnih napomena (*kazališni*, a ne *kazalištni*; *sedmi*, a ne *sedami*), a preostali dio rječničkoga članka pratit će strukturu ostalih rječničkih članaka modula za strance. Komparativ i superlativ u pravilu ne smatraju problematičnima, ali smatraju da treba navesti komparativ ako u njemu dolazi do glasovnih promjena (*žut – žuč*), kraćenja jata (*blijed – bljeđi*) ili ako je supletivan (*dobar – bolji*).

Općenito, stranci u modulu za neizvorne govornike obvezatnima smatraju morfološki zahtjevne oblike, koje na nastavi hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika usvajaju

posebno kao iznimke te koji odstupaju od tipskih (ili očekivanih) morfoloških struktura. Stranci koji uče hrvatski, među ostalim, zahtjevnim smatraju imenice ženskoga roda *i*-sklonidbe koje završavaju suglasnikom (*noć, sol*) ili samoglasnikom *-o* (*misao*), imenice muškoga roda koje završavaju samoglasnikom (*posao, kolega, izbjeglica*). Morfološki najzahtjevnijim ocjenjuju sklonidbu imenica *djeca, braća* i *gospoda* te brojevnice tipa *dvoje* i *dvojica*, osobito pri slaganju rečenica.

Usto, nedostatkom postojećih jednojezičnih mrežnih rječnika smatraju malobrojnost primjera te činjenicu da su primjeri teško razumljivi (semantički i sintaktički) i neprikladni za osobe koje uče hrvatski kao drugi i strani jezik jer su namijenjeni izvornim govornicima. Stoga će se u modulu za strance autentični primjeri iz korpusa prilagođavati govornicima hrvatskoga kao nematerinskoga jezika.

Radionica na Croaticumu pokazala je potrebu za jednojezičnim mrežnim rječnikom za neizvorne govornike, čiji će broj korisnika u predstojećim godinama rasti s otvaranjem granica i velikim migracijama stanovništva te porastom studentske mobilnosti koja je zaživjela ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju, to jest u bolonjski obrazovni sustav.

Iako će modul za osobe koje uče hrvatski kao drugi i strani jezik početno sadržavati 1000 osnovnih riječi, upravo je mrežnim rječnikom omogućeno njegovo proširivanje u godinama koje nam predstoje. *Mrežnikov* modul za osobe koje uče hrvatski kao drugi i strani jezik omogućit će neizvornim govornicima brže usvajanje hrvatskoga jezika, a time i uspješniju integraciju u hrvatsko društvo.

natuknica vrsta riječi
oblici

breskva *im. m.* (G breskve, D breskvi, A breskvu, L o breskvi, I s breskvom, *mn.* N breskve, G breska/breskva/breskvi, D breskvama, A breskve, L o breskvama, I s breskvama)

Breskva je voće žuto-narančasto-crvene boje i okrugloga oblika. ← definicija

Ljeti se jedu breskve.
 Je li ova breskva slatka ili kisela?
 Više volim breskve nego marelice.

← primjeri

← uporaba

Riječ *breskva* ima tri genitiva množine: *bresaka, breskva* i *breskvi*. Prvi oblik pripada višim stilovima standardnoga jezika, a druga su dva oblika češća u razgovoru.

rječnički članak (*breskva*) u *Mrežnikovu* modulu za strance